

KRÓNIKA

Tiszteleti rendezvény BECSEI JÓZSEF 80. születésnapjára

Professzor Emeritus BECSEI JÓZSEF, a Magyar Tudományos Akadémia doktora a Szegedi Egyetem egyetemi tanára 80. születésnapja alkalmából a SZAB Békés Megyei Tudományos Testülete és a Szent István Egyetem Agrár- és Gazdaságtudományi Karának Békéscsabai Campusa az Egyetemi Közéleti Szalon rendezvénysorozat keretén belül egy, a Professzor úr életútja előtti tisztelgő tudományos ülést szervezett 2017. március 29-én a Campus könyvtárában. A rendezvényen felolvasták a Kar megbízott dékánja, FUTÓ ZOLTÁN üdvözlő levelét, majd GURZÓ IMRE méltatta BECSEI JÓZSEF tudományos életútját. (Az előadás szerkesztett változatát az alábbiakban közre is adjuk.) Ezt követően Becsei professzor tartott előadást „A tanyavilág régen és ma Békés megyében” címmel. Végül a rendezvény az ünnepelt köszöntésével zárult.

Ha végig tekintjük BECSEI JÓZSEF életművét, tudományos munkásságát és teljesítményét akkor az első gondolat mindenképpen az illő főhajtással lehet. Ez egyrészt szólhat annak, hogy mennyire átfogó és fontos tudományterületet művelt egy életen át Becsei professzor úr, másrészt szólhat a tudományos teljesítménynek magának, amelyből ezen írás keretében csak néhány – e sorok írója által fontosnak vélt – területet van módunkban kiemelni.

Köztudott, hogy a legfontosabb termelőerő az ember a maga munkarejével, szaktudásával, innovációs képességével. Azt sem kell különösebben magyarázni, hogy a gazdaság újratermelési folyamatai a társadalmi fogyasztást, az emberi lét fennmaradását, a munkaerő, a kultúra és a civilizáció megújítását szolgálják. Ennek okán a tudományok rendszerében nem lehet kellőképpen hangsúlyozni a legfontosabb termelőerővel, az emberrel foglalkozó népeségtudománynak (demográfia), valamint a földrajztudomány demográfiahoz kapcsolódó részének, a népségszociológiának a fontosságát. Különösen is az emberiség egészét kínzó világprobléma, a népségszociológusok, a nyomor, és a felerősödött

világmeretű migráció fényében látszik jól a fenti diszciplínának a jelentősége, s akkor még nem is beszéltünk arról, hogy a fejlett világ előregerő országokban mennyi és milyen súlyosságú népesedési és szociális problémák jelentkeznek. Becsei professzor úr munkásságának egyik nagy szelete a népségszociológia több érdekes és fontos kérdésköréhez kötődik. Számos – köztük alapműnek számító – publikációt jelentetett meg a népségszociológiai tárgykörében.

Szakmai körökben szintén nem szorul különösebben bizonyításra Becsei professzor úr másik nagy kutatási területének, a településföldrajznak a fontossága sem. Nap, mint nap szembesülünk azzal, hogy a hazai településhálózatban megnyilvánuló jelenségek problémák tudományos vizsgálatának óriási gazdasági társadalmi, regionális, területfejlesztési jelentősége és konzekvenciái vannak. Nyilvánvaló, hogy a településhálózat jellegzetességei, változási tendenciái, a települések helyi társadalmi életének interdiszciplináris – többek között földrajzi szempontú – kutatása mindig is élő és modern téma volt, ma is az és megjósolhatóan a jövőben is kardinális kutatási terület lesz. Mindez nagy biztonsággal állítható, hiszen elég itt arra utalnunk, hogy az emberi léttől elválaszthatatlan az a település, ahol az egyén vagy kisközösség él, az életviszonyokat és életminőséget döntően befolyásolja a települési közeg, a települések közötti organikus kapcsolat jellege, minősége alapvetően meghatározza egy-egy nemzet gazdaságát és társadalmát, átgondolt területfejlesztést nem lehetséges a településrendszert jellegzetességeinek kellő alaposágú ismerete nélkül, s végül, a természeti földrajzi, a gazdasági és társadalmi tér legfontosabb összekötője egyfajta tartó szövete a település és az ott élő emberi közösség.

Továbbá azt is tudjuk jól, hogy településhálózatunk egyik fontos eleme, a magyar tanya – Professzor úr szintén lényeges kutatási részterülete – mint jellegzetes szórványtelepülés, számos vonatkozásban is sajátos képződmé-

nye történelmünknek: egyfajta történeti-földrajzi települési „hungarikum”. Tanyáink fontosságáról szólva leginkább az kívánkozik kiemelésre, hogy a földrajzi térbe való harmonikus beilleszkedésükkel megteremtik a természetes és a kultúrtáj egységét, környezetükben sajátos történelmi-táji karakter jön létre, hiszen magukon hordozzák a régebbi korok tárgyi és épített örökségi elemei. Egyszerre testesítenek meg az agrárgazdaság rendszerében sajátos gazdasági egységeket, s egyben jövedelemszerzési módokat, egyidejűleg formálnak a településhálózati rendszerben sajátos települési szórványokat. Ugyanakkor a tanyasiak világa sajátos mikrovilág, jelentős értékekkel, karakterisztikus létformákkal, amelyek hosszú ideig megtartanak csak rájuk jellemző kulturális, népi-nemzeti, identitási vonásokat.

Talán nem jár messze az igazságtól az az állítás, hogy településhálózati rendszerünk karaktere, problémái, a tanya kialakulása, létének jelentősége, a tanyasi ember élete sajnos még nem eléggé ismert a mai magyar társadalomban, különösen nem a fiatal generációk körében. Ennek okán ma is fontos tudományos, oktatási, közművelődési és közpolitikai feladat megismertetni a társadalom széles rétegeivel a magyar településrendszer sajátosságait, a tanyarendszer mai állapotát, a tanyasi emberek világát, értékrendjét, hagyományait, szellemi, lelki gazdagságát. Az olyan elkötelezett településföldrajzos kutatók, mint Becsei professzor úr rendkívül sokat tettek és tesznek azért, hogy tudatosítsák a magyar társadalomban egyrészt a településfejlesztésben ránk váró feladatokat, másrészt azt, hogy a tanyákon élők gazdálkodási, települési, néprajzi, identitásbeli, etnikai, tárgyi, életmódbeli és szellemi-kulturális értékei felbecsülhetetlen és sajátos kincsei a magyar társadalomnak.

Hazánk településein (a legnagyobbtól a legkisebektől) fennálló életviszonyok alakulása, változása, korokon és politikai rendszereken túlnyúló, hosszú távú és kemény társadalmi-gazdasági kérdés volt, az ma is és lesz a jövőben is. A globalizáció, a modernitás fokozatosan azt hozta magával, hogy a vidék, a kistelepülés avagy a tanya csak akkor és csak úgy lehet vonzó, perspektivikus életter a fiatalok számára, csak akkor szolgálhatja az ott élők helyben maradását, ha a vidéki élethez, a kistelepüléshez, a tanyához távlatos életlehetőség, viszonylagos jólét valamint köz- és létbiztonság tapad. Településhálózatunk problémáinak megoldásához, egyáltalán a mai helyzet jobbításához, helyes intézkedések meg-

hozatalához elengedhetetlen a részletes tudományos igényű analízis és az arra épülő távlatos cselekvési terv. Következésképpen szükségeszerű, hogy ma is a magyar tudományosság egyik kardinális területe legyen a rendszerszemléletű komplex település- és tanyakutatás, településhálózatunk átfogó jellegű vizsgálata, a ma zajló folyamatok monitorozása és ezek alapján jól kiértélt, tudományosan megalapozott fejlesztési javaslatok, alternatívák letétele a politika asztalára. A településföldrajz magyar tudósai, köztük Becsei professzor úr is ezt a munkát végezték hosszú évtizedeken át és végzik ma is.

A népességföldrajzzal és a településekkel foglalkozó magyar honi földrajztudósok könyvtárakra rúgó hallatlanul gazdag eredményei fémjelzik azt, hogy a hazai geográfia már egy évszázada nemzetközileg is elismert színvonalon, a legmagasabb tudományos igénnyel tárja fel demográfiai helyzetünket, településhálózatunk sajátosságait, benne a tanyák és tanyás térségek sokarcúságát, s mutatja be a táj-település-ember együttesének komplex rendszerét.

Életútja, tudományos munkásságának egésze a bizonyítéka annak, hogy BECSEI JÓZSEF nemcsak hogy méltán megbecsült tagja, hanem egyik utolsó élő „mohikánja” a magyar földrajztudomány egyik nagy ívű, korokon átnyúló, hatalmas kutatási teljesítményt felmutató tudományos nemzedékének. Ennek az 1940 előtt született nagy nemzedéknek sajnos már alig van tagja az élők sorában. A magyar geográfia fenti, nagy formátumú tudósai köréből – elkerülendő, hogy neve esetleges kihagyásával bárki ma még körünkben lévő és megbecsült professzort megsértünk – itt csak néhány, sajnos már elhunyt kutató nevét említjük meg, s azt is azért, hogy érzékeltessük a fent jelzett nemzedék tudományos nagyságát. Olyan kiváló tudósok fémjelzik ezt a nemzedéket, mint ENYEDI GYÖRGY, ERDEI FERENC, MENDÖL TIBOR, LETTRICH EDIT, SÁRFALVI BÉLA vagy TÓTH JÓZSEF, s a sor még hosszan folytatható. Becsei professzor életműve, sok évtizedes munkássága, megjelent könyvei, szakkikvei szervesen illeszkednek az előbb említett nagy ívű népesség- és településföldrajzos tudományos „vonulatba”. Publikációi jelentősen gazdagították a magyarországi népesedési folyamatokról szóló és a településhálózatról rendelkezésre álló tudományos ismereteket.

E rövid írás keretében nincs mód BECSEI JÓZSEF teljes munkásságát, így itt mindössze arra szorítkozhatunk, hogy felemlítsünk néhány tényadatot és alaplűnek számító munkáját.

A Magyar Tudományos Akadémia hivatalos statisztikája szerint BECSEI JÓZSEF idáig 227 publikációt jelentetett meg (nyilván nem számítva azt a sok tervtanulmányt, kutatási zárójelentést, háttér anyagot, amelyeket projektek, megbízások munkái számára írt). Első megjelent publikációja 1959-es keltezésű a legutóbbi pedig 2016-os. Mint látható, az életmű közel hat évtizedet fog át, művei jelentősen hatottak a hazai geográfiára és művelőire. Bízást állíthatjuk, hogy BECSEI JÓZSEF a vizsgálatai fókuszába az elmúlt több mint fél évszázadban mindig a legfontosabb népszeg- és településföldrajzi, valamint tannyakkal kapcsolatos kérdéseket állította, s azokat nagy elkötelezettséggel, mértéktartó szemlélettel, valamint egzaktusra törekvő tudósi precizitással tárgyalta. Kutatási eredményei, szemlélete, probléma közelítései, gondolatai alapvetően formálták a népszeg- és településföldrajzos szakmai közösség tudományos gondolkodását.

A kutatás mellett BECSEI JÓZSEF emeritus professzor tevékenységének nagyon fontos fejezete egyetemi oktató munkája. Mindig szívügye volt az utánpótlás nevelés és annak a hatalmas tudásanyagnak a tovább adása, amelyet sok évtizedes pályája során megszerzett. A Szegedi Tudományegyetem oktató-kutató professzoraként a katedrán is évtizedekig jelentős szerepet vitt az új geográfus és földrajztanár nemzedékek felnevelésében. Továbbá az Egyetem földrajztudományi doktori iskolájának kialakításában, munkájának felvirágoztatásában is iskolateremtő szerepet játszott. Szakmai mentorként, PhD doktori védések tanácsának elnökeként avagy bíráló opponensként számtalan alkalommal és módon segítette a fiatal nemzedék tagjait tudományos pályájukon.

Nem hagyhatók említés nélkül BECSEI JÓZSEF tudományt és közművelődést támogató tevékenysége, illetve a tudomány, az állami szervek és a döntéshozók közötti harmonikus kapcsolatok kialakítására irányuló erőfeszítései. Amikor az államapparátusban dolgozott, mindig támogatta a tudományos kutatást és a kutatókat. Egyik alapítója volt a mai RKK Békéscsabai Alföldi Intézetének, valamint jelentős részt vállalt a Magyar Földrajzi Társaság Erdi Földrajzi Múzeumának létrehozásában. A magyar geográfiaért végzett munkája elismeréseként – több állami kitüntetés mellett – megkapta a Szocialista földrajzért kitüntetést, a Lóczi Lajos emlékérmét és az MFT Tiszteleti tagságát.

Az is jól ismert, hogy alapítóként milyen fontos szerepet vállalt abban a küzdelemben, hogy Békéscsabán legyen felsőoktatás. A békéscsabai felsőfokú oktatás elindulásának 30 éves évfordulóján a jogutód Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Kar Békéscsabai Campusa Békéscsabán 2016. május 5-én ünnepi konferenciát szervezett „A magyar gazdaság és társadalom a 21. század globalizálódó világában” címmel. Ezen a jubileumi rendezvényen egyrészt BECSEI JÓZSEF plenáris előadást tartott a békéscsabai főiskola megteremtésének körülményeiről, másrészt a résztvevők illő tisztelettel meg is emlékeztek Becsei professzor iskolateremtő szerepéről. Sokan vagyunk, akik jól emlékeznek arra, hogy hány kutatás, hány tudományos konferencia anyagi alapjainak a megteremtésében, megszervezésében és lebonyolításában vállalt szerepet az 1970-es és 1980-as években. Ezek közül itt két olyat említünk meg, melyek abban az időben országos hírvérek és a földrajzos társadalom egészét megmozgató nagy kutatások és záró konferenciák voltak. Az egyik a „Közép-békési centrumok koordinált fejlesztését megalapozó kutatások” (1978-1980) programja volt, a másik pedig az 1981-83 között az MTA Földrajztudományi Kutatóintézetének Alföldi Tudományos Intézetében lebonyolított „Az Alföld gazdaságföldrajzi kutatásának eredményei és további feladatai” című kutatási program volt. Ennek eredményeként egy 5 kötetes ismeretanyagot tett le a szakértői csapat a döntéshozók asztalára.

A SZAB Békés Megyei Tudományos Testülete 2017. márciusi rendezvényének helyszínválasztása szimbolikus. A BECSEI JÓZSEF életútja előtt tisztelgő rendezvényre megítélésünk szerint a legavatottabb helyen került sor: a szeretett Békés megyében, ahol ünnepelt kollégánk gyökerei vannak, lakóhelyén, Békéscsabán, amely városhoz egy életen át hű maradt és közelebből a SZIE Agrár- és Gazdaságtudományi Karának Békéscsabai Campusán, amelynek jogelődjét – mint említettük – ő alapította.

Végezetül: hálás köszönetünket fejezzük ki, hogy Becsei József professzor emeritus eljött közénk és előadásával megtisztelte a rendezvényen megjelent hallgatóságot. Örülünk, hogy ezzel a rendezvénnyel méltathattuk az ünnepelt munkásságát és eredményeit. Jó egészséget, békés, boldog életet kívánunk Becsei Józsefnek és családjának!

GURZÓ IMRE

SZABÓ MÁRIA 70 éves

Ez év decemberében ünnepeljük SZABÓ MÁRIA 70. születésnapját. Szabó Mária Nagyfügeden született, egyetemi tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán végezte. 1971-ben szerzett okleveles biológia-kémia középiskolai tanári diplomát. Az egyetem befejezése után az ELTE TTK Növényrendszertani és Növényföldrajzi, majd később a Növényrendszertani és Ökológiai Tanszék munkatársa lett egészen 1997-ig. 1973-ban kapta meg az egyetemi doktori címet, majd 1981-ben az MTA kandidátus címet. 1996-ban habilitált. 1997-2006 között a Természetföldrajzi, majd 2006-tól az általa alapított Környezet- és Tájföldrajzi Tanszék egyetemi tanára, ez utóbbi tanszéknek 2012-ig tanszékvezetője. 2000-2003 között Széchenyi Professzori Ösztöndíjas. 2006-ban szerezte meg az MTA doktora címet. 2008-2012 között a Földrajz- és Földtudományi Intézet igazgatója.

1997-ben KISS ÁDÁM professzorral együtt megalapította az ELTE TTK-n a Környezettan Kari Munkacsoportot, amely az akkor induló környezettan tanári szak képzéséért volt felelős. Döntő szerepe volt az akkreditációs anyagok kidolgozásában mind a tanárszak, mind pedig a bolognai rendszerre való áttéréskor a környezettan alapszak, mind a környezettudomány mesterszak esetén. A munkacsoport később Környezettudományi Iskolává, majd Környezettudományi Centrummá alakulva a tanár szak mellett 2006-tól a környezettan alapszak, majd 2009-től a környezettudomány mesterszak oktatását is koordinálta.

A geográfus mesterszak Táj- és környezetkutató szakirányának, illetve a környezettan tanár szak szakfelelőseként számos szak és szakirány oktatásából kiveszi a részét, elsősorban ökológiai, természetvédelmi, környezetvédelmi és tájföldrajzi témákban. Ezekon kívül két kurzust vezet a Környezettudományi és a Földtudományi Doktori Iskolában is. A tantermi órák mellett nagyon szívesen vezet terepgyakorlatokat is. Az ELTE-n eltöltött hosszú évek alatt mintegy 150 hallgató sikeres doktori, szakdolgozati és TDK témavezetését látta el.

Kutatási témái közül kiemelkednek a vizes élőhelyek tájérzékenységevel és tájszerkezetével foglalkozók, amiből nagydoktori disszertációja is született. Foglalkozott még antropogén tájlelemek tájökológiai szempontú vizsgálatával, illetve legújabban megújuló energiaforrások alkalmazásának tájvédelmi szempontú vizsgálatával. 1996 óta összesen hat tudományos projektnek kutatásvezetője vagy résztvevő tagja.

SZABÓ MÁRIÁT munkásságáért 1994-ben Trefort Ágoston Emlékklappal tüntették ki, majd 2009-ben megkapta az ELTE TTK Kari TDK Érmét, 2011-ben pedig az OTDT emlékméret. 2015-től az ELTE „Pro Universitate” arany fokozatának birtokosa.

Szívből kívánjuk, hogy SZABÓ MÁRIA továbbra is jó egészségben még sokáig tevékenykedjen és érjen el újabb eredményeket.

ANGYAL ZSUZSANNA

G. FEKETE ÉVA (1960–2017)

Fájdalmasan fiatalon, 57 éves korában elhunyt G. FEKETE ÉVA Professzor Asszony, a magyar vidékfejlesztés meghatározó alakja, a Miskolci Egyetem Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézetének egyetemi tanára, a Magyar Földrajzi Társaság Pro Geographia díjjal kitüntetett tagja, és a Borsodi Osztály egykori vezetője. A hazai és nemzetközi geográfus szakma sokoldalú kutatót, elismert oktatót, gyakorló fejlesztési szakembert veszített el, aki a magyar vidék átalakulásának folyamatát, a magyar falvak életének változásait, a helyi fejlesztési kezdeményezéseket, az elmaradottságból való kitorés lehetőségeit vizsgálta, elhivatott kutatóként kereste a vidéki felemelkedés útját. A világot bejárva elsősorban a falusi emberek, a vidéki élet, a rurális terek

szemlélője, kutatója volt, nagyvárosokba utazva is a környék, a vidék vonzotta, a falu-város kapcsolatok, együttműködések, konfliktusok megismerése, és megértése hajtotta. Tibet, Mumbai, Dakar, Mexikóváros, vagy számtalan európai célpont vonzásában a sokszínűség, a területi egyenlőtlenségek megszüntetésének esélye, a falusi élet értékeinek megtartása, a helyi lehetőségek, erőforrások kihasználásának esélye ragadta meg. Az itthon, szeretett vidéki közegében, a Cserehátban is alkalmazható, hasznosítható példák, gyakorlatok kerültek figyelmének a fókuszába, írásaiban és gyakorlati tevékenységeiben is mindig az vezérelte, hogyan lehet a magyar vidéken alkalmazni a látottakat, hogyan lehet az elmaradott térségek javára fordítani

a tapasztalatokat, milyen megoldások erősíthetik a falusi közösségeket, a vidéki társadalmat. Magyarországi tapasztalatain alapuló külföldi előadásait és publikációit széleskörű érdeklődés övezte. G. FEKETE ÉVA nemcsak elméleti, hanem gyakorlati szakemberként haladt előre a neki kijelölt úton, ami bizonyította számára „hogyan az elmaradott térségekben a fejlődés a gazdasági tevékenységek beindítása nélkül nem lehetséges, ám annak egyik legfőbb akadálya a helyi társadalmak gyengesége, a másik pedig a központi területpolitikák differenciálatlansága. Az elmaradottság „előnyeinek” kihasználásához az ezt segítő értékrendre és ennek mentén aktivizálható emberekre van szükség úgy a térségekben belül, mint kívül.” Fő kutatási témájaként szerepelt az elmaradott térségek, ezen belül az aprófalvak problémáinak elemzése és a közösségi összefogáson alapuló vidékfejlesztés kérdéseinek vizsgálata, majd egyre inkább a területi hátrányok és kezelésük komplex körének kutatása. Az esélyegyenlőség, a társadalmi kirekesztődés, a romák témakörében végzett több évtizedes, sokszor hiánypótló kutatásai a területi hátrányok halmozott voltának feltárását, megismerését segítették. A helyi fejlesztés lehetséges technikáinak vizsgálata a korábbi szervezeti – módszertani témákon túl a vidékfejlesztés, a kulturális és a szociális gazdaság, a helyi foglalkoztatás kérdései irányába terelte az érdeklődését.

G. FEKETE ÉVA 1960-ban Békéscsabán született, matematika-földrajz szakos diplomáját 1983-ban szerezte a szegedi József Attila Tudományegyetemen. Középkiskolai tanárként, 1986-tól igazgatóhelyettesként dolgozott Edelényben, majd 1987-től az MTA Regionális Kutatások Központjának Észak-magyarországi Osztályán. 1992-től 2008-ig vezette a miskolci kutatóintézetet, közben kandidátusi értekezését „Elmaradott kistérségek közösségi összefogáson alapuló fejlesztése – mint kihívás az alkalmazott geográfia számára” címmel készítette el és védte meg 1996-ban. Először részfoglalkozású, majd 2009-től

főállású docensként tanított a Miskolci Egyetem Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézetében. 2012-ben habilitált a Miskolci Egyetemen, és ebben az évben kapott megbízást a Munka- és Társadalom-gazdaságtan Tanszék vezetésére is. Vezetőként új témákkal, vizsgálati területekkel erősítette meg az Intézet kutatómunkáját: a foglalkoztatási, az oktatási, a szociális, a népesedési és a migrációs politika hatásaival; a kultúra, a szegénység, a képzettség és a területi gazdasági fejlettség közötti összefüggések vizsgálatával; a szolidáris gazdaság, a helyi és az integrált vidékfejlesztés kutatásával. 2013-ban történt professzori kinevezése után 2014-től dékánhelyettesként segítette a Gazdaságtudományi Kar tudományos munkáját, irányította a pályázati tevékenységet. G. FEKETE ÉVA tudományos vezető és oktatási tevékenysége mellett iskolaszervező munkájának is több eleme volt, az Emberi erőforrások alapszak, és posztgraduális képzések elindítását szervezte meg, a Periféria Nyári Egyetem és a Margó Esettanulmány-készítő verseny ötletgazdája, és szervezője volt, melyen rendszeresen számos egyetem hallgatói vettek részt. Több mint egy tucat nemzetközi és hazai tudományos, szakmai társaságnak volt tagja, elismert folyóiratok szerkesztői bizottságába, tudományos és szakmai szervezetekbe kapott meghívást. Országosan elismert vidék- és helyi fejlesztési, valamint szociális gazdaság szakértőként dolgozott, amit számos elismerés, kitüntetés bizonyít. Szerzőként és szerkesztőként több mint 20 könyv, majd 50 könyvrészlet, számos folyóiratcikk, és a tudományos munkáira érkezett sok száz hivatkozás is mutatja tudományos, oktatói és közéleti munkássága értékeit, a tudomány iránti elkötelezettségét, a magyar vidék iránti szakadatlan tenni akarását, elhivatottságát, amivel hallgatóit is lenyűgözte. G. FEKETE ÉVA korai halála Családja mellett barátai, kollégái, tanítványai számára is fájó veszteség. Emlékét és tudományos hagyatékát megőrizzük! Nyugodjék békében!

NAGY ZOLTÁN

ZÁMBÓ LÁSZLÓ (1936–2017)

Azzal kezdem, ami mindenki számára egyértelmű, aki ismerte őt: ZÁMBÓ LÁSZLÓ igazi egyéniség volt. Nem a manapság gyakori „én egyéniség vagyok” felkiáltással, hanem személyiségből adódóan. Egyéniség volt az oktatásban és még inkább a kutatásban. Egy különleges

ember, akiről számos anekdota keringett, de aki maga is kitűnően, humorral tudott történeteket előadni. Igen emlékezetes volt például, amikor egy terepgyakorlaton több estén át tartó, folytatásos sorozatként mesélte el, hogyan jutott el „annak idején” útlevel nélkül Bulgáriába.

Továbbá a külföldiekkel is meglepően jól kommunikált – angolul, noha neki, generációjából adódóan, felnőtt fejjel kellett elsajátítania ezt a nyelvet. Jó barátságot ápolt például DEREK FORDdal, aki vendégelőadónak is meghívta a kanadai MacMaster Egyetemre.

Szekszárdon született 1936-ban, így indulásként tulajdonképpen a „lösz” és a „folyókat” kapta ajándékként a természettől. Bár később nem ezek határozták meg szakmai pályafutását, de a lösz időről időre fölbukkant publikációiban. A földrajz-biológia szak elvégzése után először ő is a folyóteraszokkal kezdte, mint sokan mások az ELTE Természetföldrajzi Tanszékén. BULLA BÉLA hívta meg őt a tanszékre 1963-ban és így döntött el, hogy végleg a tudománynak szenteli az életét. Ebben az időben – saját elbeszélése szerint – a honvédség is csábította, mivel ott is szükség lett volna jó geográfusra. A Sajó teraszaitól pedig már egyenes út vezetett Aggtelekig, ahol a karsztkutatással jegyezte el magát egy életre. Hihetetlen szívóssággal és kitartással végezte munkáját, a terepi mérés volt számára a legfontosabb. Megszámlálhatatlanul sok napot és órát töltött az Aggteleki-karszton, azon belül is legtöbbit a Béke-barlang bejárata környékén, ahol – a világon egyedülállóan – a felszíntől a barlangig beműszerezte az egyik töbröt és az alatta elhelyezkedő barlangi járatot. Hogy ez mennyire nagy tett volt, arról akkor győződhettem meg, amikor egy konferencia során az idelátogató kanadai, amerikai, japán és kínai kutatók nem győzték csodálni ezt a műszeres kiépítést, és hümmögtek, mondván, hogy máshol egy egész osztály végez el egy ekkora munkát. Az igazsághoz persze hozzátartozik az is, hogy az összes műszer sosem működött egyszerre tökéletesen és a tanár úr állandóan javította, szerelte a különböző egységeket. Ilyenkor nem volt tekintettel semmiféle biológiai órára, főleg ha lent, a barlangban dolgozott. Fel sem tűnt neki, hogy már rég besötétedett, sőt esetleg már éjfél is elmúlt, mire fölkeveredett a műszerek beállítása után. Természetesen nemcsak ezt az egy töbröt vizs-

gálta, hanem igen nagy sűrűségben megfürta majdnem az egész Aggteleki-karsztot. 1970-ben egyetemi doktori, majd 1986-ban kandidátusi címet szerzett e vizsgálatok alapján. Kandidátusi értekezésének a fő témája a karsztokon működő talajhatás volt, amit igen sokoldalúan járt körbe. A bíráló bizottság már ezért a munkáért megadta volna neki az akadémiai doktori címet, ám ő azt felelte, hogy egy kicsit még szeretné tökéletesíteni a rendszert. A későbbi évek során több millió adatot gyűjtött össze az időközben részben automatikussá váló műszerek révén, ám ezek feldolgozása sajnos csak kisebb részletekben valósult meg. Karsztos talajhatásról írt végző nagy művét immár csak valamely Mennyei Karsztos Bizottság elé tudja majd beterjeszteni.

A kutatás mellett természetesen az oktatásból is kivette a részét. Fő tantárgya Magyarország természetföldrajza volt, de különféle karsztos és talajtani kurzusokat is tartott. 1991 és 1994 között pedig a tanszékvezetői feladatokat is ellátta az ELTE Természetföldrajzi Tanszékén, továbbá ezzel nagyjából egyidőben a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat elnöke is volt. Egyetemi előadásait gyakran fűszerezte személyes élményekkel, amelyekből bőven volt neki, hiszen a rendszerváltás után a világ számos nagy karsztvidékét bejárta Kínától Brazíliáig. Legízesebbek mégis talán az ifjúkori tapasztalataiból merített példák voltak, köztük a „biciklimorfológia”, amelynek segítségével a Somogyi-dombság aszimmetriáját mutatta be kerékpáros szemszögből. De megemlíthetjük akár a „vadállatok vízi mentését” is, amely arról szólt, hogy a Gemenci-erdőben az 1956-os nagy árvíz idején hogyan emelték be a csónakba a szarvasokat és vaddisznókat.

Visszakanyarodva a kiindulóponthoz, ZÁMBÓ LÁSZLÓ színes egyénisége és szakmai eredményei nehezen préselhetők bele egy ilyen rövid visszatekintésbe, de nem is ez a cél, hanem az, hogy kedves emlékét megőrizzük, mint cseppkő a paleoklímát!

TELBISZ TAMÁS

Személyi kitüntetés

BALOG ZOLTÁN, az emberi erőforrások minisztere 2017. november 20-án a magyar felsőoktatás műhelyeiben folyó diáktudományos tevékenységet támogató, színvonalas és eredményes munkájáért MICHALKÓ GÁBORNAK, a Magyar

Földrajzi Társaság alelnökének, az MTA CSFK Földrajztudományi Intézet tudományos tanácsadójának, a BCE Marketing és Média Intézet professzorának Mestertanár Aranyérem kitüntetését adományozott.